

Veljača

02. 02. Međunarodni dan zaštite močvara / World Wetlands Day

Močvare su zbog svoje bioraznolikosti iznimno važna staništa, kojima se često ne pridaje potrebna pozornost, te se isušuju, onečišćuju i prekomjerno iskorištavaju za različite namjene. Kako bi se podigla svijest o vrijednosti močvarnih područja i važnosti njihova očuvanja, godine 1971. potpisana je "Ramsarska konvencija o močvarama" u iranskom gradu Ramsaru, te je poslužila kao polazište za obilježavanje Međunarodnog dana zaštite močvara. Od 1994. kad je Hrvatska potpisala Ramsarsku konvenciju 4 područja su uvrštena na popis: Kopački rit, Lonjsko i Mokro polje, Crna mlaka i dolnji tok Neretve.

Ožujak

03. 03. Dan sunca / The Sun Day

03.03. Svjetski dan divljih vrsta

Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela je odluku da se 2014. godine, 3. ožujka, prvi put obilježi Svjetski dan divljih vrsta u spomen na potpisivanje Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES) upravo na taj datum 1973. godine.

21.03. Svjetski dan zaštite šuma / International Day of Forests

Obilježavanje Svjetskog dana zaštite šuma započelo je 1971. godine kada je na inicijativu Europske poljoprivredne konfederacije odlučeno da se prvi dani proljeća slavi kao Svjetski dan šuma. Ideju je podržala i UN-ova organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO) smatrajući kako će ta manifestacija doprinijeti povećanju svijesti o važnosti i očuvanju šuma. Tako se više od četrdesetak godina diljem svijeta 21. ožujka slave šume i njihov doprinos cjelokupnoj ljudskoj zajednici.

22. 03. Svjetski dan voda / World Water Day

Voda je osjetljiv prirodni resurs koji je neravnomjerno raspoređen na planetu Zemlji. Od svih

oceana, mora, rijeka i jezera samo 1% otpada na pitku vodu, a svakom šestom stanovniku nije dostupna. Voda se prekomjerno troši, izložena je onečišćenju, te se najčešće tretira kao roba na tržištu. Je li voda zajedničko dobro ili je tržišna vrijednost, te tko ima pravo upravljanja vodom predmet je rasprava različitih interesnih grupa. Obilježavanjem dana voda naglašava se da je voda opće dobro i osnovno pravo, namijenjeno svima, te se upozorava da vodu treba čuvati, zaštititi od onečišćenja i štedljivo koristiti.

23.03. Svjetski meteorološki dan / World Meteorology Day

Svjetski meteorološki dan obilježava se u znak sjećanja na 23. ožujka 1950. godine, kada je službeno osnovana Svjetska meteorološka organizacija (WMO) - međuvladina organizacija i specijalizirana agencija Organizacije ujedinjenih naroda koja okuplja 185 članica. Temeljni program WMO-a je služba Svjetskoga meteorološkog bdjenja (World Weather Watch, kratica WWW).

27. 03. Dan akcije protiv prometa

Dan akcije protiv prometa usmjeren je protiv stalnog povećanja kopnenog i zračnog prijevoza koji koristi naftu kao gorivo, onečišćuje okoliš i pridonosi efektu staklenika. Na to je upozorila 1996. godine, udruga za zaštitu okoliša ASEED Europe iz Nizozemske, te se ustalilo, da se svake godine na taj dan, organiziraju akcije protiv loše i neodržive prometne politike, na lokalnoj i na globalnoj razini.

posljednja subota u ožujku SAT ZA PLANET ZEMLJU (Earth Hour)

Sat za planet Zemlju (Earth Hour) globalni je događaj koji organizira WWF, a održava se posljednju subotu u ožujku svake godine, pozivajući domaćinstva i tvrtke na gašenje njihovih svjetala i ostalih električnih uređaja na jedan sat radi podizanja svijesti o potrebi poduzimanja akcije oko klimatskih promjena. Sat za planet Zemlju pokrenuli su WWF i The Sydney Morning Herald 2007. godine kada je 2,2 milijuna stanovnika Sydneyja sudjelovalo gašenjem svjetala. Slijedeći primjer Sydneyja, mnogi drugi gradovi diljem svijeta prihvatili su događaj 2008. godine. Bit akcije "Sat za planet Zemlju" nije ušteda električne energije uštedene u tom satu isključivanja, već da se jednim takvim vizualnim efektom podsjeti svih na važnost svakodnevnog djelovanja kako bismo očuvali naš planet.

Travanj

10.04. Pješke u školu

22. 04. Dan planeta Zemlje / Earth Day

Inicijativu za obilježavanje Dana planeta Zemlje potakli su ekološka udruge Earth, gradonačelnik San Francisca i prosvjednici za zaštitu okoliša u SAD-u. Isprva se obilježavanje planiralo na prvi dan proljeća, 21. ožujka, ali budući da su se studentski prosvjedi za zaštitu okoliša održali 22. travnja 1969. godine, prihvatio se taj datum. Od tad se 22. travnja svake godine u svijetu obilježava Dan planeta Zemlje. To je ujedno i najmasovniji eko datum koji se obilježava u svim zemljama, te je podsjetnik na neodgovorno ponašanje čovjeka prema okolišu.

26.04. Svjetski dan obnovljivih izvora energije

Černobilska katastrofa 1986. godine razlog je zbog kojeg svake godine 26. travnja obilježavamo Svjetski dan obnovljivih izvora energije. Černobilska katastrofa jedna je od najvećih ljudskih katastrofa, nuklearna nesreća čiji su razmjeri kontaminacije bili čak devet puta jači od eksplozije bombe u Hirošimi 1945. Izravne i neizravne posljedice radioaktivnog zračenja osjetilo je do 5 milijuna ljudi. Ovom obljetnicom želi se osvjestiti potreba za istraživanjem i korištenjem obnovljivih izvora energije - energije vjetra, sunca, vode, biomase. Istovremeno se naglašava mogući trenutak i ograničenost neobnovljivih resursa kao i njihov utjecaj na okoliš i živi svijet u njemu, dakle na cijeli ekosustav.

Svibanj

15. 05. Dan akcije za klimu

Različite ekološke udruge u svijetu, obilježavaju Dan akcije za klimu, od 1994. godine. Upozoravaju na prirodne klimatske promjene i na ljudsku aktivnost koja utječe na promjenu klime i okoliša. Naglašavaju da je čist zrak, temeljno ljudsko pravo, a promjena klime utječe na brzinu prilagođavanja svih vrsta na zemlji. Na promjenu klime najviše utječe industrija, promet, transport, sječa šuma i poljoprivreda, koji zajedno stvaraju stakleničke plinove, što uzrokuje efekt staklenika. Kyoto protokol obvezuje države da smanje onečišćenje atmosfere štetnim plinovima. Ekološke udruge akcijama za klimu utječu na građane i donositelje odluka, ne bi li promjenili navike, težeći viziji kvalitete života i održivog razvitka.

22.05. Svjetski dan biološke raznolikosti / International Biodiversity Day

Ujedinjeni narodi proglasili su 22. svibnja Međunarodnim danom biološke raznolikosti kako bi utjecali na povećanje svijesti o važnosti biološke raznolikosti u održivom razvoju i skrenuli pozornost na očuvanje bioraznolikosti kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti priroda i zajedničku obavezu čovječanstva.

Republika Hrvatska pridružila se svijetu u nastojanjima za očuvanje biološke raznolikosti i unapređenje zaštite prirode, a Hrvatski sabor je, donošenjem Zakona o zaštiti prirode, odredio da se 22. svibnja na Međunarodni dan biološke raznolikosti obilježava i **Dan zaštite prirode u Hrvatskoj**.

24. 05. Europski dan parkova / European Day of Parks

Europski dan parkova je proglasila Federacija nacionalnih parkova Europe (EUROPARC Federation) s ciljem podizanja vrijednosti europskih zaštićenih područja i dobivanja javne podrške u provedbi svojih ciljeva. Ovaj datum je odabran kao spomen na proglašenje prvih europskih parkova - devet nacionalnih parkova u Švedskoj 24. svibnja 1909. godine. Prvi je puta obilježen 1999. godine kada je organiziran širok spektar aktivnosti u zaštićenim područjima i o njima, kako bi se naglasila važnost zaštite prirode. Ova internacionalna inicijativa pokrenuta je s ciljem promocije zaštite i rada nacionalnih parkova, parkova prirode, rezervata biosfere i Natura 2000 lokaliteta.

Lipanj

05. 06. Svjetski dan zaštite okoliša / World Environment Day

Na svjetskoj konferenciji Ujedinjenih naroda (UN) koja je održana 1972. godine u Stockholmu, usvojen je temeljni dokument UNEP, Program zaštite okoliša UN-a. Stručnjaci, znanstvenici i političari dogovorili su se o zajedničkoj međunarodnoj suradnji u zaštiti okoliša. Naglašeno je da je potrebno stvarati ravnotežu između potreba čovječanstva i ograničenih mogućnosti koje planet može pružiti. Od tad se 05. lipnja obilježava kao Svjetski dan zaštite okoliša.

08. 06. Svjetski dan oceana / World Ocean Day

Koncept o obilježavanju Svjetskog dana oceana predložen je još 1992. godine na

Konferenciji Ujedinjenih naroda o zaštiti okoliša i razvoju održanoj u Rio de Janeiru. Iako je temeljem toga većina država ovaj dan obilježavala neslužbeno, tek je 2008. godine Generalna skupština Ujedinjenih naroda donijela odluku kojom se, od 2009. godine, Svjetski dan oceana obilježava 8. lipnja (Rezolucija 63/111, članak 171.).

Obilježavanje Svjetskog dana oceana ima za cilj isticanje važnosti oceana za život na Zemlji te upozoravanje na posljedice koje bi moglo imati nebriga i pretjerano iskorištavanje morskih prostranstava od strane čovjeka. Oceani kao bitan čimbenik prirodne ravnoteže sve su ugroženiji globalnim zagrijavanjem, pretjeranim izlovom riba, istrebljenjem kitova i delfina te onečišćenjima s kopna i plovila.

08.06. Dan zaštite planinske prirode u Hrvatskoj / Croatian Day of Mountain Nature Protection

17. 06. Svjetski dan suzbijanja erozije i suše / World day to Combat Desertification and Drought

Generalna Skupština Ujedinjenih Naroda proglasila je 1995. godine 17. lipnja Svjetskim danom suzbijanja dezertifikacije kako bi skrenula pažnju javnosti na globalni problem degradacije zemljišta i predstavila provedbu Konvencije Ujedinjenih Naroda za suzbijanje dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi (UNCCD - United Nations Convention to Combat Desertification). Obilježavanjem tog dana Ujedinjeni narodi podsjećaju kako problemi isušivanja i oštećenja tla i degradacije zemljišta ne smiju biti zanemareni.

Srpanj

16.07. Dan stabla

Stablo je ugroženo od ljudi u šumi, parku, livadi ili okućnici, prilikom sječe za različite potrebe. Zatim je ugroženo uslijed zagađenja, klimatskih promjena, štetnika, oluja ili erozije tla. Stablo je korisno svim živim bićima, a ljudima posebno jer osigurava kisik, hranu, zaštitu od onečišćenja, sunčevih zraka, kiše, te osigurava potrebni materijal. Na Dan stabla izrazimo zahvalnost i zalijmo ga.

28.07 Dan zaštite prirode

Priroda je biološka raznolikost biljnih i životinjskih vrsta, gljiva i lišajeva te protista i monera, staništa i ekoloških sustava, kojih je čovjek sastavni dio. Cjelovita mreža odnosa unutar ekoloških sustava određuje stabilnost vrsta. Učinkovita zaštita prirode zahtjeva sustavno prikupljanje podataka, praćenje stanja i promjena, prevenciju i otklanjanje poremećaja koji se javljaju.

Kolovoz

06. 08. Antinuklearni dan (dan Hiroshime)

Prisjećanje i upozorenje na nuklearnu prijetnju označava atomska bomba bačena na Hiroshimu i Nagasaki u Japanu krajem 2. svjetskog rata 20. stoljeća, što je prouzročilo nuklearnu katastrofu. Rizik je velik unatoč do nedavno zabrani izgradnje novih nuklearnih elektrana u Europi, na što su utjecali prosvjedi građana, koje su poticale europske ekološke udruge. Zbog nedostatka i poskupljenja energenata, te klimatskih promjena ponovo se zagovara nuklearna energija kao izlaz iz krize, te se promiče kao „čisti energent“. Prijetnja će biti i dalje prisutna sve dok se ne promjeni način života koji zahtijeva štednju energije, osiguranje el. energije iz obnovljivih izvora i nova tehnološka rješenja.

24.08. Dan Roda

Bijela roda ptica je selica koja tijekom proljeća i ljeta živi u Hrvatskoj i ostalim dijelovima Europe. Životni prostor roda prostrane su močvare, livade i pašnjaci. Rode svake godine dolaze 19. ožujka u europska sela u gnjezda na krovovima kuća i ostaju do 24. kolovoza kad odlaze na put u Afriku. Uslijed intenzivne industrijske poljoprivrede i izgradnje smanjuju se prostrane vlaže livade, polja, pašnjaci i močvare, te je stoga broj roda u opadanju. Čigoč selo, u zaštićenom Lonjskom polju, proglašeno je europskim selom roda, zbog njihove brojnosti.

Rujan

16. 09. Međunarodni dan ozonskog omotača

Već 1976. godine raspravljalo se o pojavi smanjenja Zemljinog ozonskog omotača, u okviru Programa zaštite okoliša UNEPA-a, Ujedinjenih naroda. Zatim je 1985. godine u Beču u Austriji, donesena Bečka konvencije o zaštiti ozonskog omotača. Za to vrijeme, države i poslovni sektor nisu konkretno pridonijeli rješenju, problem se povećavao, pojavile su se ozonske rupe i pojačalo se ultraljubičasto zračenje. Iz tog je razloga 16. rujna 1987. godine u Montrealu u Kanadi, donesen Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač. Generalna skupština UN-a odredila je taj dan za Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača. Zakonski okvir prisilio je industriju da zamijeni proizvode koji sadrže tvari koje oštećuju ozonski omotač, no problem je i dalje naglašeno prisutan. Znanstvenici i ekološke udruge upozoravaju na radikalnije mjere za rješenje problema.

22. 09. Europski dan bez automobila / World Car Free Day

Dan bez automobila prvi put se obilježio 1998. godine u nekoliko francuskih gradova, zatim 1999. godine u talijanskim, a 2000. godine se obilježio na europskoj razini, kad je sudjelovalo 800 gradova. Obilježavanjem tog datuma nastoji se ukazati na preveliki broj prijevoznih sredstava čiji ispušni plinovi pridonose zagađenju zraka i oštećenju ozonskog omotača. Europski dan bez automobila obilježavao se 20. rujna na inicijativu ekoloških udruga, koji su kasnije prihvatile gradske institucije. U mnogim se europskim gradovima obilježava tjedan bez automobila, tijekom kojeg se promiču ekološka prijevozna sredstva.

Listopad

04.10. Međunarodni dan zaštite životinja / World Animal Day

Međunarodni dan zaštite životinja obilježava se svake godine 4. listopada s naglaskom na suživot ljudi i životinja i ulozi životinja u prirodi. Prvi je put taj dan obilježen 1931. tijekom konvencije ekologa u Firenci kako bi se upozorilo na ugroženost životinjskih vrsta, a prerastao je u događaj posvećen brizi za sve životinje. U svijetu je poznato oko 1,9 milijuna vrsta živih bića, a pretpostavlja se da ih je gotovo stotinu puta više. Po podacima svjetskih organizacija, svaki dan izumre od 50 do 150 vrsta, a najistaknutije od onih koje se nalaze pred izumiranjem su morske kornjače, gorile, pande, slonovi, kitovi, tigrovi... Glavni uzrok ugroženosti životinjskih vrsta je ponajprije čovjek.

16.10. Svjetski dan hrane / World Food Day

Svjetski dan hrane obilježava se 16. listopada, na dan kada je 1945. godine osnovan “Food and Agriculture Organization” (FAO), ogranak Ujedinjenih naroda koji se bavi hranom i razvojem agrikulture u svijetu. Otkako postoji, FAO se bavi problematikom nedostupnosti hrane, s posebnom pažnjom na zemlje u razvoju. Unatoč naporima WHO-a i FAO-a da se pokuša smanjiti broj pothranjenih kao i broj oboljelih ljudi od posljedica pothranjenosti, prema službenim podacima FAO-a ipak je gladno preko 850 milijuna ljudi.

Prosinac

04.12. Svjetski dan tla / World Soil Day

U srpnju 2013. godine, na Konferenciji Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO) u Rimu, Svjetskim danom tla jednoglasno je proglašen 5. prosinca. Svjetski dan tla obilježava se s ciljem promocije tla kao ključne sastavnice okoliša i pružatelja životno neophodnih dobara i usluga ljudskoj zajednici. Nezamjenjivi su doprinosi tla u proizvodnji hrane, održavanju kvalitete voda, energetske sigurnosti, ublažavanju procesa smanjenja biološke raznolikosti te ublažavanju utjecaja klimatskih promjena.

11.12. Međunarodni dan planina / International Mountain Day

Međunarodni dan planina obilježava se od 2003. godine s ciljem upoznavanja šire javnosti s planinskim područjima, njihovim vrijednostima i problemima te održivog razvoja njihova okoliša za očuvanje kvalitetnog života stanovništva. Generalna skupština Ujedinjenih naroda proglasila je 11. prosinac, počevši od 2003. godine, kao Međunarodni dan planina. Ova odluka rezultat je uspjeha Međunarodne godine planina, koja se obilježavala 2002., na prijedlog Ujedinjenih naroda, budući da je pomogla povećanju globalne svijesti o važnosti planina, uspostavljanju nacionalnih odbora u 78 zemalja te jačanju saveza kroz promociju stvaranja Međunarodnog partnerstva za održivi razvoj u planinskim područjima, poznat kao „Planinska suradnja“ (Svjetski sastanak o održivom razvoju, Johannesburg, 2. rujna 2002.). Prema podacima UN-a, planinski krajevi pogođeni su trendom depopulacije jer ih stanovništvo napušta zbog loših životnih uvjeta i ekonomske situacije.

14.12. Međunarodni dan protesta / International Day of Protest

Ekološke udruge u Europi žele naglasiti da se mišljenje i volja većine građana u sustavu demokracije ne provodi. Zakone donosi manjina (predstavnici većine) koja je pod utjecajem

(lobby) industrije. Tog su se dana 1998.g. održali protesti posvuda u Europi protiv izgradnje nuklearnih reaktora u Ukrajini. Protesti su nenasilni, a cilj je stvoriti kritičku masu. Dan protesta povezan je s procesom uključivanja javnosti u donošenje odluka, te je jedno od posljednjih sredstava nenasilnog pritiska na donositelje odluka.

19.12. Dan protiv plastičnih vrećica u Hrvatskoj

19.12. je na inicijativu udruga Prijatelji životinja i Zeleni Dalmacije proglašen Danom protiv plastičnih vrećica u Hrvatskoj. To je dobar povod da se uoči blagdana i povećane potrošnje upozori građane na štetu i besmislenost tolike kupnje plastičnih vrećica koje nam nude svi trgovački centri. Traži se prvenstveno zabrana distribucije jednokratnih plastičnih vrećica u trgovačkim objektima te mjere za poticanje korištenja višekratnih platnenih vrećica, torbi, košara te naposljetku potpunih biorazgradivih plastičnih vrećica za artikle koji su se do sada pakirali u obične plastične vrećice. Svjetski dan - **International bag free day** je 3.7.

29.12. Međunarodni dan biološke raznolikosti

Godine 1992. na UN Konferenciji o okolišu, 157 država je potpisalo Konvenciju o biološkoj raznolikosti. Kad ju je 29.12.1993.godine ratificiralo 30 država, stupila je na snagu, te je proglašen Međunarodni dan biološke raznolikosti. Biološka raznolikost podrazumijeva raznolikost vrsta, ekoloških sustava i genetsku raznolikost, dakle, ukupni živi svijet planeta, zajedno sa staništima na kojima obitava. Očuvanje bioraznolikosti smatra se zajedničkom brigom i odgovornošću svih država.